

А.А. Сабадирьова, докторант ОДЕУ, Україна

Д.Є. Салавеліс, аспірант ОДЕУ, Україна

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПОТЕНЦІАЛУ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. У статті автори розглядають організаційні аспекти конкурентоспроможності потенціалу промислового підприємства, необхідність критеріїв вибору пріоритетних конкурентів.

Аннотация. В статье авторы рассматривают организационные аспекты конкурентоспособности потенциала промышленного предприятия, необходимость критериев выбора приоритетных конкурентов.

Summary. In the article authors examine the organizational aspects of competitiveness of potential of industrial enterprise, necessity of criteria of choice of priority competitors.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: потенціал підприємства, організація конкурентоспроможність потенціалу, конкуренти.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: потенциал предприятия, организация конкурентоспособность потенциала, конкуренты.

KEYWORDS: potential of enterprise, organization is a competitiveness of potential, competitors.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Інноваційні процеси науково-технічного розвитку на промисловому підприємстві України передбачають накопичення конкурентних переваг власного виробництва. Теоретичний і практичний інтерес у цих умовах викликає концепція «нової економіки», яка заснована на інтелектуальних ресурсах і інформаційних технологіях, що дозволяють різним країнам брати участь у глобальному економічному і соціально-політичному просторі. Глобалізація основних ринків фактично не залишає можливості збереження тенденцій економічного і соціального занепаду на підприємствах України, викликає нові ризики в міжнародному розподілі праці. Інноваційні процеси стають глобальними, а конкуренція вимагає отримувати нові знання, які стають економічним ресурсом на промисловому підприємстві. Інноваційна модель розвитку в Україні впливає на конкурентоспроможність потенціалу промислового підприємства в масштабах глобальних ринків і визначається інноваційною складовою їх корпоративної стратегії в новій концепції організації потенціалу промислового підприємства.

Аналіз досліджень та публікації останніх років. Теоретико-методологічні засади формування та конкурентоспроможності потенціалу підприємства узагальнені в системі наукових знань і представлені в наукових монографіях і в навчально-методичній літературі. Наукове дослідження проблем планування ринкової діяльності промислових підприємств в умовах конкурентної економіки проведено на підставі нової наукової категорії ринковий потенціал [4 с. 41]. Теорія і методологія системного підходу викладені детально, а термінологічний і понятійний апарат мають велику практичну цінність [5 с. 94].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Зростання конкурентоспроможності в умовах глобалізації сфер діяльності промислового підприємства і їх ефективний розвиток пов'язані з необхідністю обґрунтування основ організації потенціалу промислового підприємства в ринковій економіці. Концепції організації потенціалу промислового підприємства в сучасному економічному просторі, коли знання стають економічним ресурсом, представляється з метою реалізації системи методичного забезпечення корпоративного портфеля потенціалу промислового підприємства для здійснення інноваційної та інвестиційної політики. У контексті розробки методичного забезпечення корпоративного портфеля потенціалу промислового підприємства виникає необхідність наукового дослідження за визначенням основних структурних компонентів системи в умовах стратегічного розвитку і досягнення конкурентних переваг з врахуванням впливу зовнішнього середовища.

Постановка завдання. Метою дослідження є визначення структурованості і динамічності організації потенціалу промислового підприємства та стану конкурентоспроможності потенціалу в переробній галузі.

Виклад основного матеріалу дослідження. В концепції організації потенціалу промислового підприємства використовуються наукові підходи, принципи, організаційні закони, методи, які утворюють структурні компоненти і розвиваються в динаміці. Наукові підходи визначають структурованість і динамічність організації потенціалу промислового підприємства. При системному підході потенціал промислового підприємства розглядається як система взаємозв'язаних компонентів, яка має вихід, вхід, зв'язок із зовнішнім середовищем і зворотний зв'язок. Відтворювальний підхід забезпечує постійне оновлення виробництва промислової продукції для забезпечення потреб конкурентного ринку з мінімальними сукупними витратами на одиницю корисного

ефекту. Функціональний підхід полягає в розділенні системи організації потенціалу промислового підприємства на структурні компоненти за функціональною ознакою. Цільовий підхід обґрунтовує, як досягнутий потенціал підприємства відповідає поставленим цілям промислового підприємства по виробництву конкурентоздатної продукції при найбільш ефективному використанні ресурсів. Маркетинговий підхід характеризує орієнтацію потенціалу промислового підприємства на споживача і вирішення завдань підвищення конкурентоспроможності продукції. При ресурсному підході потенціал промислового підприємства представляє систему компонентів, представлених видами ресурсів. Структуризація потенціалу промислового підприємства здійснюється залежно від складу ресурсів і принципів їх використання. При нормативному підході в організації потенціалу промислового підприємства обов'язкове вживання нормативів для всіх компонентів системи. Кількісний підхід в організації потенціалу промислового підприємства забезпечує перехід від якісних до кількісних характеристик системи.

Найбільш складною методологією організації потенціалу промислового підприємства є системний підхід. Потенціал підприємства — це складна, динамічна, полеструктурна система. Ця агрегація має певні закономірності розвитку, від умінь використовувати які у вирішальній мірі залежить ефективність економіки, темпи і якість її зростання [1 с. 12]. Системна організація потенціалу промислового підприємства, яка характеризується основними системними принципами, дає уявлення про структуру взаємозв'язаних компонентів, їх взаєминах із зовнішнім середовищем за умови побудови видових моделей потенціалу з властивими їм закономірностями [2 с. 149]. Методологія системного підходу в організації потенціалу промислового підприємства реалізується в різних принципах: цілісності, структурованості, взаємозв'язку структури і середовища, ієрархічності, системних характеристик, принципі «чорного ящика». Принцип цілісності потенціалу промислового підприємства відображає властивості його компонентів залежно від місця і функцій усередині цілісної системи. Принцип структурованості потенціалу промислового підприємства полягає в структурованому утворенні взаємозв'язаних компонентів системи. Принцип взаємозв'язку структури і середовища демонструється у відкритій організаційній системі взаємозв'язаних структурних компонентів потенціалу промислового підприємства і зовнішнього середовища. Принцип ієрархічності стверджує, що кожен компонент системи потенціалу промисло-

вого підприємства розглядається як підсистема, яка перетворюється на ширшу і глобальнішу систему. Наочним представленням дії принципу ієрархічності в системі потенціалу промислового підприємства є відомий механізм побудови дерева цілей. Принцип системних компонентів потенціалу промислового підприємства вимагає побудови безлічі різних моделей, кожна з яких відображає певний аспект. Принцип «чорного ящика» передбачає побудову параметрів «виходу» системи потенціалу промислового підприємства, визначення впливу чинників зовнішнього середовища, вимог до «входу» системи і каналів зворотного зв'язку. Проектування параметрів процесу в системі відбувається в останню чергу. «Вихід» системи потенціалу промислового підприємства повинен відповідати нормативам і бути конкурентоздатним, а при зміні зовнішніх умов і виробничих чинників, «вхід» системи обов'язково повинен реагувати на обставини і відновлювати параметри функціонування.

У системі організації потенціалу промислового підприємства, побудовану на основі принципу «чорного ящика», входять корпоративний, функціональний, виробничий, управлінський і стратегічний види потенціалу. Системна організація структури потенціалу промислового підприємства це складний механізм, де поєднані технологія, інновації, вільна творчість і нормативні вимоги. Якщо кількісні і якісні характеристики видів потенціалу промислового підприємства конкурентоздатні вимогам зовнішнього середовища, то показники ефективності його господарсько-фінансової діяльності зростають.

Теоретичні основи конкурентоспроможності потенціалу промислового підприємства представлені в концептуальних положеннях: теорії конкуренції і теорії потенціалу підприємства і характеризуються відносно самостійною областю досліджень, представленою в наукових роботах [2, с. 53].

Конкурентоспроможність потенціалу промислового підприємства визначається за наявності конкурентів, має важливе наукове і практичне значення, показує порівняльну характеристику, дає уявлення про можливість управління стратегією поведінки на ринку і рівні переваг результативних показників оцінки стану системи ресурсів і можливостей промислового підприємства відносно аналогічних показників конкурентних підприємств на ринку, враховує взаємодія всіх компонентів потенціалу промислового підприємства, можливості просування продукції і ефективність збуту. Конкурентоспроможність потенціалу підприємства є важливою характеристикою та сучасним показником розвитку про-

мислового виробництва в умовах подолання наслідків економічної кризи в Україні. Якщо підприємство має великий набір компетенції на основі комплексу інтелектуальних, технічних, технологічних, організаційних та економічних характеристик в умовах змін зовнішнього середовища, то конкурентоспроможність його потенціалу забезпечує успішну діяльність на ринку.

Ці особливості конкурентоспроможності потенціалу потребують розробки науково-методичного інструментарію для оцінки її рівня на підприємствах в ринкових умовах. Проведення критичного аналізу, дослідження основних інструментів оцінки конкурентоспроможності підприємства, визначення методики, напрямів практичного застосування і оптимізації впливу факторів конкурентоспроможності потенціалу підприємства дозволило зробити висновки на прикладі підприємств переробної галузі. Основу їх реалізації становлять умови трансформації економіки в Україні. Конкурентоспроможність потенціалу підприємства переробної галузі є відносно самостійним напрямом дослідження.

Складність та невирішеність проблем формування конкурентоспроможності потенціалу та завдань з її забезпечення на підприємствах в переробній галузі визначили результати системного наукового дослідження. В даний час виробничий потенціал підприємств по випуску товарного бетону і розчину завантажені наполовину. В порівнянні з попереднім періодом 2009 років сьогодні спостерігається підвищення попиту з боку приватних забудовників. Аналіз ринка показав, що їх доля в структурі продаж зростає: так, якщо в 2009 р. вона складала 10—15 %, то зараз — 35—40 %.

Учасники ринку сподіватися, що цього року реалізація товарного бетону і бетонних розчинів вийде на торічний рівень за рахунок добудови раніше заморожених об'єктів будівництва, що принесе додатково 15—20 %, а також державне фінансування будівництва, передбачене держбюджетом 2010. Об'єми реалізації: у 2007 р. — 9,5—10,4 млн куб. м., у 2008 р. — 9,7—10,7 млн куб. м, у 2009 р. — 4,2—4,3 млн куб. м, у 2010 р. (прогноз) — 3,8—4,2 млн куб. м (рис. 1).

Темпи об'ємів реалізації товарного бетону і бетонних розчинів на українських переробних підприємствах з 2007 по 2010 рік удвічі зменшились. Виробники товарного бетону і бетонних розчинів почали втрачати свої конкурентні переваги на ринку, а рівень конкурентоспроможності потенціалу, що виробляють товарний бетон і розчин суттєво знизився. Можливість впровадження в виробництво бетону і бетонних розчинів новітніх технології та

інновацій пов'язується з новою концепцією організації потенціалу підприємств переробної галузі та формуванням системи спостереження за конкурентоспроможністю їх потенціалу, яка представляє цілісний комплекс взаємозв'язаних компонентів у вигляді підсистем індикаторів, що дають оцінку порівняльних переваг конкурентів у ринковому середовищі. Індикатори конкурентоспроможності потенціалу підприємства переробної галузі — це оцінні критерії, які визначають вплив чинників виробництва на різні сторони господарської діяльності підприємства і відображають тенденції конкуренції на сучасному ринку.

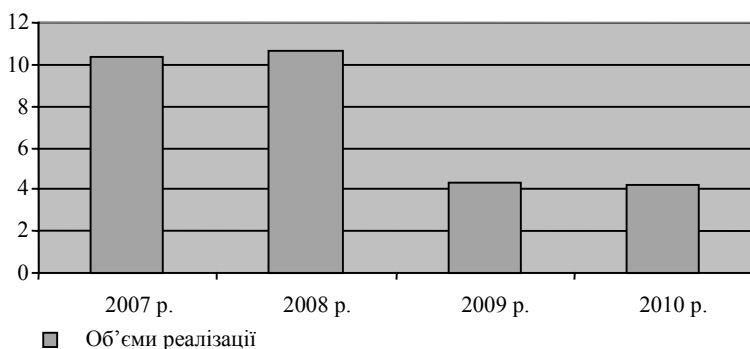

Рис. 1. Об'єми реалізації товарного бетону і бетонних розчинів в Україні

Висновки і перспективи подальших розробок. Підводячи підсумки наведеному вище теоретичному матеріалу, щодо організації потенціалу підприємств переробної галузі слід зазначити наступні головні моменти.

1. Концепція організації потенціалу промислового підприємства створює організаційні умови для реалізації процесу накопичення знань у моделях нової економіки і забезпечує систему методичного забезпечення корпоративного портфеля потенціалу промислового підприємства.

2. Методичне забезпечення корпоративного портфеля потенціалу промислового підприємства здійснюється в режимі впровадження новітніх технологій та інновацій у виробництво переробної галузі промисловості.

3. Конкурентоспроможність потенціалу підприємства в переробній галузі дає порівняльну характеристику відображує рівень переваги найкращих сукупностей показників оцінки можливостей підприємства відносно сукупностей показників-аналогів підприємств

конкурентів, так як ведеться урахування взаємодії усіх складових частин у спеціальній системі спостереження за перевагами конкурентів. Дослідження рівня конкурентоспроможності потенціалу дозволяє підприємствам по випуску товарного бетону і розчину реально оцінити свої позиції на ринку і можливості стосовно просуванню готової продукції, ринкової частки і ефективності збуту.

Література

1. *Федонин А.С.* Потенциал предприятия: формирование и оценка: Учеб. пособие / [А. ФЕДОНИН, И. Репина, А. Олексюк]. — К.: КНЕУ, 2004. — 316 с.
2. *Балацкий О.Ф.* Экономический потенциал административных и производственных — систем: монографию / Под общей ред. А.Ф. Балацкого. — Сумы: Итд «Университетская книга», 2006. — 973 с.
3. Промышленный потенциал Украины: проблемы и перспективы структурно-инновационных трансформаций / Отв. ред. канд. экон. наук Ю.В. Киндзерский. — М.: Ин-т экономики и прогнозирования НАН Украины, 2007. — 408 с.
4. *Попов Е.В.* Рыночный потенциал предприятия. — М.: ЗАО Издательство «Экономика», 2002. — 559 с.
5. *Фатхутдинов Р.А.* Организация производства: Учебник // 2-е изд, перераб. и доп. — М.: ИНФРА-М, 2005. — 528 с. — (Высшее образование).

Стаття надійшла до редакції 10.10.2010.

УДК 621.33

Д.М. Стеченко, д-р екон. наук, професор,
Ж.М. Жигалкевич, старший викладач,
Національний технічний університет України «КПІ»

СИСТЕМНО-СТРУКТУРНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ МАШИНОБУДІВНИХ ІННОВАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНИХ КЛАСТЕРІВ

Анотация: Визначено поняття кластера та його характерні ознаки; на основі аналізу наукових досліджень, виявлено основні етапи формування машинобудівних кластерів; представлено концептуальну схему розробки кластерної стратегії.

Аннотация: Определено понятие кластера и его характерные признаки; на основе анализа научных исследований, выявлены основные этапы формирования машиностроительных кластеров; представлена концептуальная схема разработки кластерной стратегии.